

وقتی فریاد آب اردبیل از تریبون نماز جمعه بلند می‌شود

سخن از افت فشار یا قطعی موقت آب شهر و روستا نیست بلکه فریاد برخاسته از تریبون نماز جمعه اردبیل، حاکی از کمبود مایه حیات است که مشترکان و مصرف‌کنندگان را به رعایت الگوی مصرف برای گذر از بحران فرا می‌خواند.

به گزارش خبرنگار ایرنا بیانات صریح و هشدارگونه نماینده ولی فقیه در استان و امام جمعه اردبیل درباره کمبود جدی آب و توصیه اکید ایشان به صرفه جویی و اجتناب از مصرف بی‌رویه مایه حیات، شرایط بحرانی و مشکلات متاثر از شرایط اقلیمی و تداوم خشکسالی را در استان اردبیل به خوبی آشکار کرد.

هر چند طی سالهای اخیر متولیان آب استان نسبت به کمبود آب بویژه منبع آب پایدار برای بخش کشاورزی و شرب سخن گفته بودند و این هشدارها کماکان ادامه دارد با این وجود این هشدارها راه به جایی نبرده است. آیت الله سید حسن عاملی در خطبه‌های نماز جمعه این هفته، از کاهش شدید حجم آب سد یامچی به عنوان تامین‌کننده اصلی آب شرب اردبیل و به لجن رسیدن سطح آب آن سخن گفت و افکار عمومی را متوجه عمل مسئله کمبود آب در اردبیل کرد.

اگر باران به کوهستان نبارد..

حوضه آبریز یامچی به عنوان اصلی‌ترین منبع تامین آب شرب شهر اردبیل با حدود ۷۲۵ کیلومتر مربع وسعت، دارای پنج سرشاخه لای چای، نیرچای، امام چای، مشتقین چای و جوراب چای است که پس از به هم پیوستن این آبراهه‌ها در ساختگاه سد یامچی، رودخانه بالیخلی چای را تشکیل می‌دهند.

در شرایط کنونی که آسمان، خساست پیشه کرده و برف و یخ قابل توجهی بر بلندای سبلان دیده نمی‌شود، طبیعی است که دست‌بخشنده آبراهه‌ها نیز دست و دل بازی خود را فراموش کند.

معاون حفاظت و بهره‌برداری شرکت آب منطقه ای اردبیل در اردیبهشت ماه امسال هشدار داده بود که حجم آب ذخیره شده در سد یامچی به کمترین میزان در ۱۰ سال اخیر رسیده و امسال کسری آب مورد نیاز اراضی کشاورزی اردبیل از طریق ۲۲۱ چاه موجود در منطقه تامین

می‌شود.

هر چند متولین تامین آب شرب شهر اردبیل و روستاهای اطراف آن با مشکلات عدیده ای دست به گریبان هستند با این حال کمبود آب منحصر به شهر اردبیل و روستاهای اطراف آن نیست. شمال و جنوب استان هم بر اثر خشکسالی و تغییرات اقلیمی در معرض پیامدهای جدی اقتصادی و اجتماعی بویژه خطر مهاجرت اهالی و خالی شدن از جمعیت هستند. بدیهی هست از هر فرصتی برای توجه دادن افکار عمومی به این مسئله و چاره اندیشی برای آن باید استفاده کرد.

از این جهت مخاطب نخست تریبون نماز جمعه هفته گذشته اردبیل، مشترکان آب و فاضلاب شهری و روستایی هستند که بارها درباره مصرف بهینه آب، توصیه‌ها شنیده اند اما به گفته مدیرعامل شرکت آب و فاضلاب استان اردبیل، با وجود این همه توصیه، انتشار خبر و تقاضای رعایت الگوی مصرف، همچنان تغییر رفتار امیدوار کننده ای در مشترکان مشاهده نمی‌شود.

مخاطب دوم هشدارهای آیت الله عاملی، وزارت جهاد کشاورزی است که با توجه به اینکه ۹۰ درصد منابع آب در حوزه کشت و زرع مصرف می‌شود، ضرورت دارد الگوی کشت مناسب با شرایط آبی و خاکی و ضابطه مند شدن و حتی ممنوعیت کشت محصولات آب‌بر به تناسب مناطق مختلف کشور را با جدیت دنبال کند و اگر تاکنون طرح‌های مربوطه به طور کامل اجرا نشده، از این پس بدون ملاحظه و چشم پوشی عملیاتی شود.

نکته دیگری که در بیانات امام جمعه اردبیل به آن اشاره شده بود، کشت ۱۰ هزار هکتار برنج در مسیر رود ارس در آذربایجان شرقی است که به قول ایشان، جزو محصولات پر آب بر و ممنوعه در منطقه ماست، ولی کسی پاسخگو نیست؛ در این خصوص انتظار دستگاه‌های متولی تصمیمات لازم را اتخاذ و اقدامات مقتضی را عملیاتی کنند.

اما مهمترین بخشی که انتظار می‌رود اتفاقات مهمی در راستای رعایت الگوی مصرف در آن رقم بخورد، حوزه کشاورزان و مشترکان آب خانگی است که هر دو طرف باید بیشترین دغدغه و نگرانی را بابت کمبود آب داشته باشند.

ارزانی آب

آب یک کالای اجتماعی و اقتصادی است. به باور برخی از کارشناسان ارزان بودن آب سبب می‌شود شهروندان دقت کافی در مصرف آن نداشته

باشند. اگر وجدان خودمان را قاضی کنیم، شیر آب را هنگام استحمام، مسواک زدن یا شستشوی دست و صورت، بیش از مقدار لازم باز نگه می‌داریم و مقدار آبی که میریزد، بیشتر از اندازه لازم است.

کارشناسان امر اذعان دارند که ارزش اقتصادی آب در ایران از متوسط جهانی آن کمتر است و بطور متوسط در سایر نقاط جهان، حدود ۱.۵ دلار به ازای هر متر مکعب و تقریباً مشابه ارزش بنزین است اما در کشور ما، قیمت بسیار کمتری دارد و سبب می‌شود تا ارزش واقعی آب و هزینه‌هایی که دولت برای تامین و توزیع آن متحمل می‌شود، به چشم نیاید و سرازیر شدن بدون استفاده آب را خسران محسوب نکنیم.

البته دولت با توجه به تغییرات اقلیمی که در جهان رخ داده و سبب کمبود منابع آب زیرزمینی و روزمینی شده، طرحی با عنوان "بازار آب" را برای مدیریت منابع و مصارف آب دنبال می‌کند که در صورت توفیق در اجرای آزمایشی این طرح، اجرای آن به همه استانها تعمیم داده خواهد شد.

در این خصوص مدیرکل دفتر اقتصاد و بهره‌وری آب شرکت مدیریت منابع آب ایران مهرماه امسال اعلام کرد که طرح بازار آب با هدف تنظیم منابع و مصارف و در نهایت افزایش بهره‌وری و ارزش اقتصادی آب، به صورت آزمایشی در استان قزوین اجرا و در دشتهای تهران، اصفهان، اردکان، هرمزگان، البرز و سمنان مطالعه انجام شده است.

نه به شوری سیلاب و نه به بی‌نمکی خشکسالی

به نظر می‌رسد در حوزه تامین و توزیع آب در استان اردبیل، با مشکل ذخیره آب نیز مواجه هستیم و هنوز در مهار و ذخیره سازی بارشها با استانداردهای علمی و روشهای روز فاصله زیادی داریم و به همین علت، هنگام بارندگیها گرفتار سیلاب می‌شویم و به وقت عدم بارش، دچار خشکسالی می‌گردیم و تناسب و تنظیمی بین بارش و ذخیره سازی وجود ندارد.

اوایل مهرماه سال جاری خبری در رسانه ها منتشر شد مبنی بر اینکه ایران متاثر از پدیده ال نینو امسال بارشهای بیشتری خواهد داشت. در سطح استان هم امیدواریهای زیادی برای بارش رحمت الهی به وجود آمد و بارشهای روزهاش اول سال آبی امیدها به سال پر آب را افزایش داد با این حال بارشهای استان فعلا به همان روزهای اول پاییز ختم شده است و کارشناسان هواشناسی امیدوار هستند در روزهای آخر پاییز

هم در استان شاهد بارندگی باشیم.

اداره کل هواشناسی استان اردبیل در آبانماه امسال اعلام کرد میانگین بارندگیها در استان از ابتدای سال آبی جاری در مقایسه با دوره بلند مدت ۳۰ ساله، ۵۶ درصد افزایش یافته است. اما واقع امر این است که این بارندگیها عمدتاً در پایین دست رودخانه های استان و منطقه مغان رخ داد و در دامنه های سبلان که منبع اصلی مخزن سد یامچی است، اتفاق خاصی رخ نداد و اکنون با فقر شدید منابع آب و کاهش بی سابقه حجم آب سد یامچی مواجه هستیم. این واقعیتها و دادهها را وقتی کنار هم میگذاریم، مشخص میشود حتی اگر همه استان را سیلاب فرا بگیرد، بعد از چند هفته آسمان آفتابی و بی ابر، دوباره خشکسالی دستهای چروکیده اش را به رخ ما خواهد کشید.

بنابراین بهترین راهکار در شرایط فعلی برای عبور از بحران کم آبی، رعایت الگوی استفاده صحیح از الفبای زندگانی در بخشهای کشاورزی و مشترکان خانگی است که از بلندترین نماز جمعه استان نیز به این الزام و ضرورت صحه گذارده شده است.

شرایط حاکم بر وضعیت منابع آبی استان اردبیل نشان می دهد در حال حاضر عمده ترین و اصلی ترین اولویت استان آب است هر چند طرح جامع آب استان برای یک بازه زمانی ۵۰ ساله تدوین شده است و برای تامین، ذخیره سازی و انتقال آب پروژه های بزرگی در سطح استان در دست اجراست و هر چند پروژه های ابرسانی به روستاهای استان با همکاری بسیج سازندگی و شرکت آب و فاضلاب استان اردبیل در دست اجراست. با این حال فوریت مسئله اقتضا می کند تصمیم گیران ملی به این مسئله عنایت بیشتری داشته باشند و با اختصاص منابع مالی به موقع به این پروژه ها گره گشای مشکلات آب استان اردبیل باشند